

Василь ЖУКОВ,

*доктор філософії, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва,
координатор з виховної роботи факультету мистецтв,
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
Харків, Україна
vasil.zhukov@hnpu.edu.ua*

Vasyl ZHUKOV,

*PhD of Educational & Pedagogical Sciences, Docent,
Docent Department of Musical Art,
Coordinator of Educational Work of the Faculty of Arts
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine
vasil.zhukov@hnpu.edu.ua*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН ДО ПАРТИСИПАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF ART DISCIPLINES FOR PARTICIPATIVE INTERACTION

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку суспільства, що характеризується інноваційними змінами, вимагає об'єднання науково-педагогічних сил для відновлення наявної та створення більш ефективної, стабільної та високопрофесійної системи мистецької освіти, здатної забезпечити випереджальний розвиток соціокультурного й освітнього потенціалу нашої країни. Старі організаційні форми навчальної діяльності, спрямовані на реалізацію «знаннєвого» підходу, не дають змогу здійснювати діалогову взаємодію здобувача освіти і вчителя мистецьких дисциплін достатньою мірою.

Невідповідність між рівнем реальної та належної підготовки вчительських кадрів сьогодні очевидна як утім і те, що система вищої мистецької освіти лише тоді виправдовує соціальні очікування, коли забезпечує «випереджальну» підготовку майбутніх учителів зазначеного напрямку. Звідси очевидним є той факт, що успіх партисипативного стилю професійної підготовки значною мірою залежить від компетентності майбутнього вчителя мистецьких дисциплін в управлінні освітньо-виховним процесом.

Основою педагогічної діяльності має стати реалізація цілей та завдань мистецької освіти в процесі навчально-пізнавальної діяльності, яка заснована на особистісно орієнтованій педагогіці та гуманістичних засадах співробітництва майбутнього вчителя мистецьких дисциплін та учня, продуктами якого одночасно є і раціональна технологія навчання, і гармонійний розвиток особистості. Взаємодія майбутнього вчителя мистецьких дисциплін і здобувача освіти, партнерство та співпраця в навчальному процесі сприятимуть пошуку нових форм міжособистісного спілкування між педагогами та учнями, підвищенню якості мистецької освіти.

Аналіз педагогічної практики дає підстави для висновку, що професійна підготовка майбутнього педагога до здійснення партисипативної взаємодії у процесі викладання мистецьких дисциплін має свою специфіку і є важливою частиною освітнього процесу в педагогічному навчальному закладі. Таке розуміння місця професійної підготовки здобувача вищої мистецької освіти потребує визначення необхідності підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін до партисипативної взаємодії.

Аналіз останніх наукових публікацій. Останнім часом розвиток проблеми партисипативної підготовки майбутніх педагогів набув нового імпульсу. Зміни, які відбуваються в нашій країні, і особливо переосмислення вітчизняного й зарубіжного досвіду, послужили основою для комплексного вивчення феномену партисипації як складової професійно-педагогічної підготовки вчителя мистецьких дисциплін з урахуванням сучасних тенденцій розвитку суспільства та педагогіки.

Розв'язання багатьох проблем термінологічного простору методології пов'язане з трансформацією понять, у тому числі і поняття «підготовка майбутнього вчителя до партисипативної взаємодії». Водночас виникає необхідність перевести ключові поняття теорії партисипативної підготовки до розряду педагогічних категорій, щоб зробити їх одноманітними і визначити межі використання.

У контексті досліджуваної нами проблеми значний інтерес мають праці Н. Титової, О. Фаст, Д. Швеця, та ін., у яких обґрунтовано теоретико-методологічні та психолого-педагогічні положення партисипативного підходу в освітній сфері, а також суть і значення партисипативної підготовки здобувачів вищої педагогічної освіти. Окремим якостям, які характеризують партисипативність педагога (емпатія, толерантність, фасилітаційність, моральна позиція та ін.) присвячено праці автора статті, а також І. Гавран, О. Попової і А. Цапко та ін. Уточнено особливості партисипативного підходу в освітній сфері, з'ясовано суть поняття «партисипативна підготовка майбутнього вчителя».

Незважаючи на проведені дослідження, досі залишається остаточно невизначеним термінологічне поле дослідження, нерозв'язаними низка суперечностей, зокрема необхідність підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін до партисипативної взаємодії.

Мета – уточнити термінологічне поле дослідження проблеми підготовки здобувачів вищої мистецької освіти до партисипативної взаємодії, визначити необхідність означеної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Термінологічний ряд досліджуваної проблеми становлять такі основні поняття: партисипація, партисипативність, участь, співучасть, співпраця, професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів мистецьких дисциплін, партисипативна підготовка студентів мистецьких структурних підрозділів педагогічних закладів вищої освіти. Відправним і центральним у цій низці стає поняття «партисипативність».

У філософії партисипація розглядається як загальне дане людині споконвічне прагнення спілкуватися і співпрацювати під час спілкування.

У культурології під партисипацією розуміють прагнення людини почуватися частиною соціального простору завдяки відчуттю єдності, природнення, співвідношенню загального та її частин.

Учені-психологи партисипацію розглядають як психосоматичний стан, у якому людина починає відчувати на певний час свою єдність і прагнення до злиття не тільки зі схожими об'єктами, а й з чимось протилежним їйому.

У педагогічній науці партисипація трактується як організація співпраці між здобувачами освіти та педагогом, яка характеризується системною участю, спільним плануванням та прийняттям рішень. Де участь характеризується як синонім поняття «делегування», результат демократичного стилю управління колективом або як метод організації колективу (педагогічного зокрема), який сприяє згуртуванню всіх його членів шляхом формування відносин взаємної відповідальності та співпраці.

Партисипація тісно пов'язана з управлінським аспектом, що неможливо не враховувати під час аналізу цього феномену. Виникнувши в галузі управління, партисипація поступово починає являти собою самостійну характеристику професійно-педагогічної підготовки, що на сучасному етапі характеризується демократизацією та гуманізацією освітнього процесу. Тому порівняння трактувань поняття «партисипація» в теорії управління та педагогічній науці має велике значення для організації партисипативної підготовки студентів педагогічних вишів, зокрема і майбутніх учителів мистецьких дисциплін.

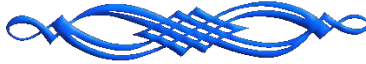
Слід підкреслити, що партисипативна взаємодія вчителя та учня, викладача і студента має першорядне значення в освітньому процесі. Саме від того, як педагог здійснює керівництво навчальною діяльністю здобувача освіти залежить розвиток його особистості, його готовність до виконання навчальних завдань. Отже, одне із завдань сучасного вчителя мистецьких дисциплін полягає в чіткому управлінні творчою діяльністю учня, за якого спілкування між ними набувало б управлінської спрямованості, що передбачає поступовий розвиток партнерських відносин з одночасним збереженням суб'єктної форми взаємовідносин.

З огляду на вище зазначене, підготовку майбутнього вчителя мистецьких дисциплін до партисипативної взаємодії (або партисипативну складову професійної підготовки) розглядаємо як найважливіший елемент педагогічного спілкування та творчої комунікації, що характеризуються суб'єкт-суб'єктними відносинами, співпрацею, діалогом педагога і здобувача освіти, що підводить нас до висновку: партисипація має бути досліджена більш докладно в професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя мистецьких дисциплін.

Висновки та перспективи подальших розробок. Гуманізація освітнього простору педагогічних ЗВО зумовлює перегляд методологічних підходів, які сприятимуть реалізації гуманістичної парадигми та філософії людиноцентризму в освіті, партисипативності педагогічної взаємодії. Обґрунтовано, що партисипативність сприяє діалогізації освітнього процесу, впливає на паритетність педагогічної взаємодії, спільне прийняття і виконання рішень, надання можливості кожному студенту бути активним на всіх етапах професіоналізації.

Отже, під партисипативністю майбутнього вчителя мистецьких дисциплін розуміємо професійно-моральну якість особистості, в основі якої лежать суб'єкт-суб'єктні відносини, що означають співпрацю, обумовлену загальними інтересами, цінностями, поглядами, що характеризується творчим підходом, професійними морально-етичними цінностями і нормами, що виражається в рівноправності й співуправлінні педагога та інших учасників освітнього процесу. Під підготовкою майбутнього вчителя мистецьких дисциплін до партисипативної взаємодії розуміємо систему такої підготовки (теоретичної, методичної, практичної), метою якої є формування партисипативної готовності, яка базується на співпраці, співтворчості та партнерській взаємодії учасників освітнього процесу.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічної технології партисипативної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, визначенні етапів технології зазначеної підготовки у закладах вищої педагогічної освіти.

Ольга КАЛЕНІЧЕНКО,

*доктор філологічних наук, професор Харківського національного
університету мистецтв імені І.П. Котляревського,
професор кафедри театрознавства,*

*Харків, Україна
onkalensch@ukr.net*

Olga KALENICHENKO,

*Doctor of Philology, Professor, I.P. Kotlyarevsky Kharkiv National University of
Arts, Professor of the Theater department
Kharkiv, Ukraine
onkalensch@ukr.net*

**ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ТЕАТРОЗНАВЦІВ
(ДРУГИЙ МАГІСТЕРСЬКИЙ РІВЕНЬ) НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ
АКАДЕМІЇ ТЕАТРУ, РАДІО, КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ
(ЛЮБЛЯНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, СЛОВЕНІЯ)**

**ON THE QUESTION OF THE TRAINING OF THEATER EXPERTS
(SECOND MASTER'S LEVEL) ON THE EXAMPLE OF EXPERIENCE
ACADEMY OF THEATER, RADIO, CINEMA AND TELEVISION
(UNIVERSITY OF LJUBLJAN, SLOVENIA)**

Дослідники театру вже відзначили, що «доба пасивного, споглядального та описового театрознавства давно минула», що «час ставить перед театрознавцями нові вимоги і виклики», і треба «послідовно реалізовувати нову концепцію театральної освіти, яка б відповідала викликам часу, з урахуванням «перформативного повороту» в культурі, яка надавала б інструментарій для аналізу, вивчення та фіксації театру постдраматичної доби» [2, с. 55].